

דוד ויהונתן

חברות אמת?

מה באמת היה סיבה לך אוגרו אברוג?

רויטל מימון

ויהונתן עמד בגבורה במבחן החברות גם כאשר היה צריך לצאת נגד אביו לעיני כל עבדיו. שאול אוסף את כל יועציו הקרובים, וביניהם גם את בנו יהונתן ומודה בגלוי כי ברצונו להביא למותו של דוד. יהונתן כחבר טוב ונאמן מגלה מיד לדוד על התוכניות של אביו להורגו. ומיד לאחר מכן נעמד באומץ לב מול אביו ומגן על שמו הטוב של חברו. באחת מסעודות החודש אשר נפקד מהן דוד פורץ ויכוח בין שאול ליהונתן שבמהלכו מטיח שאול בבנו: "וַיַּחַר-אַף שְׂאוּל, בַּיהוֹנָתָן, וַיֹּאמֶר לוֹ, בֶן-נְעוּת הַמְרָדוֹת: הֲלוֹא יָדַעְתִּי, כִּי-בַחַר אֶתְּךָ לְבֶן-יֹשִׁי, לְבִשְׂתָּךְ, וּלְבִשְׂת עֲרוֹת אִמִּי. / כִּי כָל-הַיָּמִים, אֲשֶׁר בֶּן-יֹשִׁי חַי עִל-הָאָדָמָה, לֹא תִכּוֹן, אֶתְּךָ וּמְלֻכוֹתְךָ; וְעַתָּה, שְׁלַח וְקַח אֹתוֹ אֵלַי - כִּי בֶן-מָוֶת, הוּא" (שמו"א כ ל-לא).

ויהונתן למרות שידע כי לא הוא יהיה היורש של אביו, וכי דוד יהיה כנראה המלך הבא של ישראל, ממשיך לגלות נאמנות לחברו דוד, כאשר הוא אומר לו: "וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֶל-תִּירָא, כִּי לֹא תִמְצָאָךְ יַד שְׂאוּל אֲבִי, וְאַתָּה תִמְלֹךְ עַל-יִשְׂרָאֵל, וְאַנְכִי אֶהְיֶה-לְךָ לְמִשְׁנָה; וְגַם-שְׂאוּל אֲבִי, יָדַע בֶּן" (שמו"א כ"ג י"ז). כלומר יש התמסרות טוטאלית של יהונתן לדוד תוך ביטול כל רצונותיו ושאיפותיו אשר היו לו בטרם פגש בו. חבר אמיתי הוא מוכן לוותר אפילו על המלכות ומוכן להיות המשנה לדוד, וכל זאת משום אהבתו לדוד ובשם החברות שהייתה בעיניו ערך עליון מעל כל טובה אישית או רווח עצמי.

יהונתן היה מוכן להקריב את כל מה שיש לו, למען חברות האמת שנקמה בינו לבין דוד, ועל כן כל-כך סמלית ההתפשטות הראשונה שלו ממדיו ומבגדיו ונתינתם לדוד. הוא מעולם לא קינא בדוד על הצלחותיו ועל שהיה אולי טוב ממנו, הוא סיכן את יחסיו עם אביו ועם בני משפחתו למען חברו הטוב, ואפילו סיכן את חייו כאשר פעל מאחורי גבו של אביו. מעל הכול הוא ויתר על כס המלכות למען ידידו הטוב והיה מוכן לוותר למענו על כל מה שחלם עליו וייעד לעצמו.

ומה עם דוד? האם החברות הזו (הנאמנות הזו, ההקרבה הזו) הייתה הדדית או חד צדדית?

בשום מקום לא כתוב כי דוד אהב את יהונתן, למרות שהיה שותף לברית שנכרתה ביניהם. ואף בקינה אשר שורר דוד לאחר מותם של שאול ויהונתן, אומר דוד על ידידו יהונתן: "צַר-לִי עֲלֶיךָ, אַחִי יְהוֹנָתָן--נְעַמְתָּ לִי, מָאֵד; נִפְלְאַתָּה אֶהְבֶּתְךָ לִי, מֵאַהֲבַת נָשִׁים (שמו"ב א' כ"ו). דוד מודה שאהבתו של יהונתן אליו נעמה לו מאהבת נשים, והוא מתכוון לאותה הקרבה הרואית ונאמנות ללא חת ששום אהבת אישה כנראה לא תדמה לה, אך מה עם אהבתו שלו ליהונתן?

כאשר מת יהונתן בקרב על הגלבע קונן לו דוד:

צַר-לִי עֲלֶיךָ, אַחִי יְהוֹנָתָן--נְעַמְתָּ לִי, מָאֵד; נִפְלְאַתָּה אֶהְבֶּתְךָ לִי, מֵאַהֲבַת נָשִׁים...

דוד היה רועה צאן מבית לחם והצעיר מבין אחיו. רצה הגורל או האלוהים והוא הגיע לבית המלך שאול. תהא הדרך אשר הגיע אל הארמון אשר תהא: אולי כי היה נגן המלך כדי להסיר את הרוח הרעה שהייתה מבעתת בו, או אולי כי הרג בגבורה את גולית הפלשתי שהטיל את מוראו על צבא שאול, עם הגיעו אל הארמון נרקמו בינו לבין יהונתן, בנו של שאול, קשרי ידידות וחברות אמיצה.

בימים אלו יהונתן לא רק היה נסיד יורש העצר בבית שאול, אלא היה גם לוחם ללא חת ומחנה בן אלף לוחמים היה תחת פיקודו. ובמילים אלו מתוארת פגישתם הראשונה: "וַיְהִי, כְּכַלְתּוֹ לְדַבֵּר אֶל-שְׂאוּל, וְנִפְשׁ יְהוֹנָתָן, נִקְשְׂרָה בְּנֶפֶשׁ דָּוִד; וַיֵּאָהֲבוּ (וַיִּאָהֲבֵהוּ) יְהוֹנָתָן, כְּנִפְשׁוֹ" (שמו"א י"ח), ממש אהבה ממבט ראשון: יהונתן אוהב את דוד כמו שאוהב הוא את עצמו, ומעוצמת אהבתו אליו הוא כורת עמו ברית ומעניק לדוד את מעילו ואת מדיו וחרבו מקשתו ועד חגורו (בימים שבגד היה דבר יקר, ועל אחת כמה וכמה ציוד צבאי אשר לא היה בנמצא).

מהיום הזה והלאה אהבתו של יהונתן לדוד עמדה בכל מבחן ובכל ניסיון וכל קושי שנקרו על דרכם הפתלתלה והמסוכנת. רוח רעה ביעתה את שאול בימים ההם, והוא פחד מדוד והאמין כי זה האיש אשר יירש את המלכות אחריו, ולא יהונתן בנו. על כן שאול ממנה את דוד לשר אלף מתוך תקווה שאולי ימות מחרב פלשתיים, אולם ההפך קרה. דוד זוכה לעוד ועוד ניצחונות על הפלשתיים שרק מוסיפים על פרסומו ומגבירים את הערצת העם אליו: "וַיִּרְא שְׂאוּל, אֲשֶׁר-הוּא מִשְׁפִּיל מָאֵד; וַיִּגְר, מִפְּנֵיו. / וְכָל-יִשְׂרָאֵל וַיהוּדָה, אֶהָב אֶת-דָּוִד: כִּי-הוּא יוֹצֵא וְנָבֵא, לְפָנֵיהֶם" (שמו"א י"ח טו-טז).

למרות כל זאת ועל-אף שהצלחתו של דוד האפילה על יהונתן (אשר לו הייתה היוקרה לפני שדוד הגיע לארמון), יהונתן מגלה נאמנות מוחלטת לדוד וממשיך לראות בו את חברו הטוב והאהוב. פעמים רבות אנו נוטים לחשוב כי חברות אמיתית נמדדת בעתות מצוקה, חבר נמדד לטובה אם סייע ביד חברו בעת צער, משבר, מפלה או אכזבה. ויהונתן לימד אותנו, כי חברות אמת נמדדת גם בעתות הצלחה, ביכולת של חבר אמיתי לפרגן, להמשיך לאהוב ולהיות נאמן לחברו, גם כאשר חברו מצליח ואפילו יותר ממנו.